

**NÁRODNÁ RADA OBČANOV
SO ZDRAVOTNÝM
POSTIHNUTÍM V SR**

Mosty inklúzie

Internetový časopis

Ročník 2021, číslo 01 (júl)

Vydáva

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR

s finančnou podporou

Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Časopis je k dispozícii online i na stiahnutie na adrese www.nrozp-mosty.sk

Obsah

Úvodník	2
Na slovíčko	3
Pred Tokiom s Jánom Riapošom	3
Zo života organizácií	13
Belasý motýľ opäť máva krídlami	13
Predstavujeme	17
Každý by mal v živote dostať šancu	17
Z pavlače	23
Vidieť rukami a ušami alebo Hlavné mesto z 3D tlačiarne	23
Košice ponúkajú inkluzívne filmové premietania	23
Už po 12. raz sa hľadá držiteľ titulu Prístupné mesto	25
Zrakové postihnutie a fenomén svetla. To sú témy fotografickej súťaže ÚNSS	26
Medzinárodný on-line prieskum aj o ľuďoch s postihnutím a autonómnych autách	27
Touch&Speech uspela v grantovej výzve Googlu.	28
Legislatívne aktivity	29
Úhrada doplatkov za lieky zdravotnými poisťovňami	29
Zmenila sa výška opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP	33

Úvodník

Milí výletníci,

nájde sa vo vašom letnom itinerári ešte kúsok voľného miesta? Vravíte, že už naozaj len kúštiček? No, jeden nádych si ušetríte pre OMD v SR, pretože práve za takú chvíľku zvládnete podporiť verejnú zbierku Belasý motýľ, slabých 15 minút vám postačí na vyplnenie on-line dotazníka na tému Ľudia so zdravotným postihnutím a autonómne autá, ktorý vznikol v rámci projektu PAsCAL. Takú poldruháhodinku si ušetríte napríklad na niektoré z on-line predstavení Mestského divadla – Divadla z Pasáže (dokonca dve z nich si môžete vychutnať aj so svojimi deťmi či vnúčatami) alebo na BABY friendly, AUTISM či DEMENTIA friendly premietania v košickom Kine Úsmev. Ťažko predvídať, koľko času budete potrebovať na prehliadku pamätihodností Bratislavy, ale po inšpiráciu rozhodne odporúčame skočiť do Turistického informačného centra, kde si okrem nástennej haptickej mapy môžete prezrieť reliéfy dvanástich metropolitných pamätihodností. Je pravda, že blížiaci sa paralympiáda zaplní tých bielych miest dosť, ale zas, uznajte sami, na zážitok takýchto rozmerov ich bude asi aj málo.

Tak či onak, všade, kde vás teplý letný vetrík odfúkne, sa poriadne porozhliadnite, aby ste mali tip na uchádzača o prestížne ocenenie Prístupné mesto 2022, a cvakajte, aby ste sa mali s čím predviesť vo fotografickej súťaži ÚNSS Cesta svetla.

Veľa slnečných zážitkov a príjemné čítanie!

Vaši redaktori

Na slovíčko

Pred Tokiom s Jánom Riapošom

V auguste sa opäť rozhorí olympijský oheň a celý svet bude so zatajeným dychom sledovať výkony najlepších z najlepších. Aj my sme boli zvedaví, preto sme sa v predvečer najväčšieho športového sviatku porozprávali s predsedom Slovenského paralympijského výboru (SPV) Jánom Riapošom.

Paralympijské hry sú veľkým podujatím, ktorému predchádza množstvo hodín budovania, plánovania a organizovania. Pre japonských hostiteľov muselo byť veľmi znepokojujúce sledovať dianie z prelomu rokov 2019 a 2020 – blížiacej sa pandémie, ktoré nakoniec vyústilo do preloženia Paralympiády na august 2021. Môžete nám priblížiť, ako tento odklad zasiahol Slovenský paralympijský výbor a aké boli reakcie športových zväzov a komunity slovenských športovcov?

„So vzniknutou situáciou sme sa museli vyrovnáť. Nebolo to jednoduché, nakoľko športovec vždy časuje svoju formu k určitému míľniku, ale postihlo to celý svet, nielen nás. Všetci si uvedomovali závažnosť situácie a museli tomu prispôbiť ďalšiu prípravu a všetky nevyhnutné sprievodné veci.“

Ako sa s faktom, že protipandemické opatrenia značne obmedzili organizovanie rôznych kvalifikačných pretekov, vysporiadali naši športovci? Mali dostatok príležitostí na splnenie kvalifikačných limitov?

„Samozrejme, počet turnajov vo svete, kde sa dali vybojovať body pre účasť na PH, bol v dôsledku pandémie výrazne oklieštený. Pre krátkosť času sa v niektorých športoch konali svetové kvalifikačné turnaje, ktoré v bežnom paralympijskom

medzicykle nebývajú. Bolo to mimoriadne náročné, pretože napr. z takejto kvalifikácie v parastolnom tenise postupovali priamo do Tokia iba víťazi jednotlivých skupín. Podobne na tom boli aj paralukostrelci, ale i ďalší športovci. Som preto nesmierne rád, že k dnešnému dňu máme istých 27 miesteniek vo ôsmich športoch. V hre sú ešte dve mená, ktoré by sa do Tokia mohli dostať pridelením bipartitnej karty.“

Paralukostreľba – bronzový z Ria Peter Kinik

Zdroj: SPV

Aké tréningové podmienky mali naši športovci v čase lockdownu a ďalších reštriktívnych opatrení?

„V tomto smere jedny z najhorších. Vláda paušálne zrušila možnosti tréningov, takže drvivá väčšina športovcov mohla trénovať iba doma. Po dlhých rokovaní sa podarilo niektorých paralympionikov dostať do tzv. bublín, napr. paraplavci trénovali spolu s olympionikmi v Šamoríne. Ostatní boli na tom horšie. Žiaľ, v niektorých disciplínach sme na to doplatili, keďže v iných štátoch pristupovali k tomuto problému oveľa ústretovejšie a citlivejšie a dovolili svojim reprezentantom trénovať. Konkrétne naši parahokejisti, ktorí štartovali v júni v Ostrave prvýkrát na MS A kategórie. K

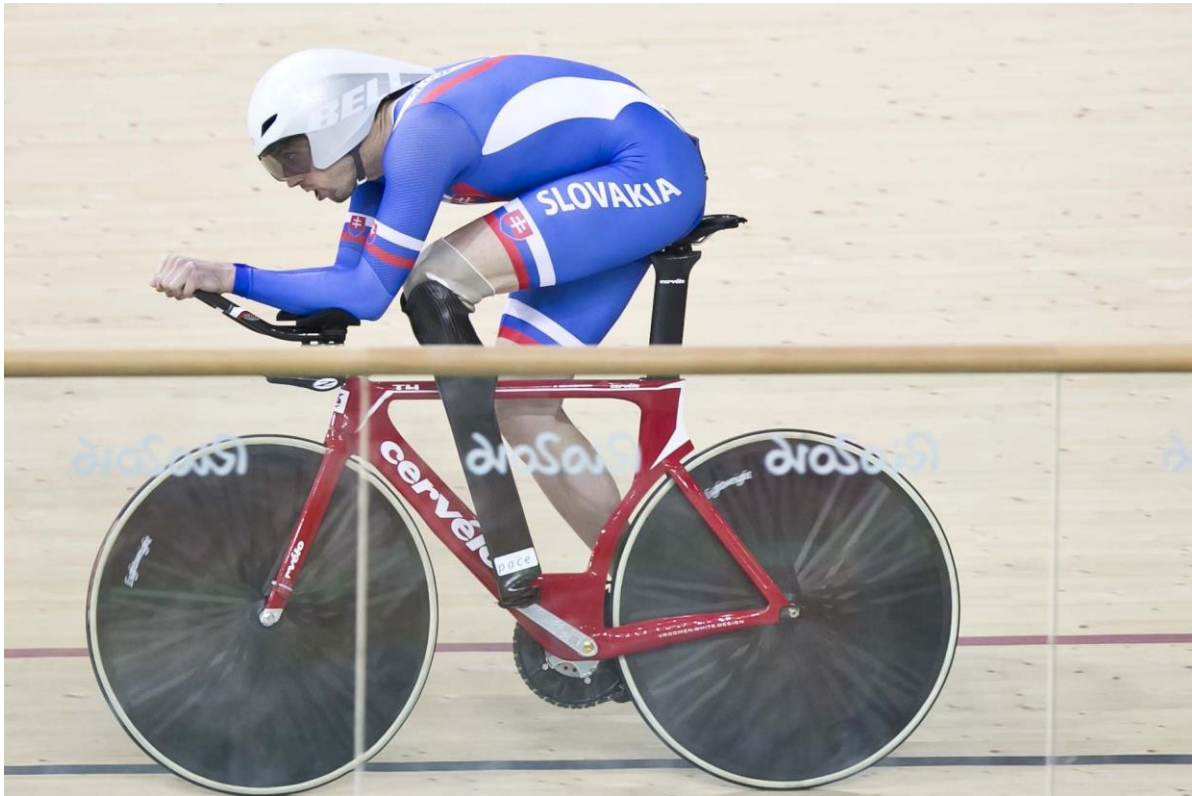
záchrane medzi elitou im chýbalo víťazstvo nad Nórskom, ktoré predtým dvakrát porazili. V kľúčovom zápase však boli Nóri vďaka oveľa dlhšej príprave silnejší v osobných súbojoch a porazili nás o gól 3:2...“

Nájde sa medzi našimi parašportovcami niekto, pre koho by za normálnych podmienok nepredstavovalo splnenie olympijského limitu väčší problém, ale po prekonaní koronavírusu jeho športová výkonnosť poklesla natoľko, že sa na olympiádu nedokázal kvalifikovať?

„Máme oveľa tragickejší prípad. Na COVID-19 nám vo veku 46 rokov zomrel Marek Kamzík, ktorý mal účasť na PH v Tokiu v paratlaku na lavičke už prakticky istú. Keďže bol v tomto športe naším jediným zástupcom s výkonnosťou na PH, prišli sme o účasť v jednom z 22 športov, v ktorých sa bude v Tokiu súťažiť o medaily. Oveľa tragickejšia je však jeho strata pre rodinu, kde zostali bez otca dve maloleté deti. Žiaľ, aj toto je realita dnešných dní. Ostatní sa museli prispôbiť a popasovať sa o miestenky, čo sa väčšine podľa predpokladov aj podarilo.“

Zachytil som správu, že počas pandémie bola činnosť antidopingových komisárov čiastočne obmedzená. Ako vyzerala vaša spolupráca počas lockdownu?

„So Slovenskou antidopingovou agentúrou úzko spolupracujeme už dlhé roky. Máme veľmi korektné vzťahy a všetky aktuálne pokyny a usmernenia dostaneme vždy včas. Nebolo to inak ani v čase pandémie.“

Paracyklistický fenomén Jozef Metelka – 12-násobný majster sveta

Zdroj: SPV

Aká početná bude výprava slovenských športovcov? Všetci si svoju účasť vybojovali na hrách v kvalifikáciách, alebo sa nájdu aj takí, čo ju získali na základe udelenia tzv. „voľnej karty“ od Medzinárodného paralympijského výboru?

„Do Tokia je, ako som už spomínal, pripravených 27 športovcov vo ôsmich športoch. Drvivá väčšina z nich si vybojovala účasť na paralympiáde postavením v celosvetovom renkingu. Iba zopár športovcov získalo účasť udelením tzv. bipartitnej karty. Patrí medzi nich napr. Marek Gergely, vďaka čomu bude mať po pauze v Riu 2016 Slovensko opäť zastúpenie na PH aj v tenise na vozíku. Naopak, mrzí nás neúčasť v paradrezúre, kde máme dve výborné jazdkyne, ale v tomto športe je obrovská konkurencia a veľká vyrovnanosť, takže tu nám napokon kartu nepridelili.“

A pokiaľ ide o realizačný a podporný tím, t. j. trénerov, lekárov, masérov, mentálnych koučov, asistentov, servismanov, zástupcov SPV?

„V mnohých prípadoch to závisí od miery zdravotného znevýhodnenia, napr. na jedného boccistu pripadá jeden asistent. Organizátor však prideluje počet miest v realizačnom tíme k počtu športovcov podľa tabuliek, takže pokryť potreby všetkých je

mimoriadne náročné. Ale budeme sa musieť zmestiť do dvojnásobku počtu športovcov.“

Podávanie špičkových výkonov si okrem fyzickej kondície vyžaduje aj psychickú odolnosť a optimálne mentálne nastavenie. Budú v slovenskej výprave zastúpení aj psychológovia, mentálni kouči či rodinní príslušníci? Prezradte nám, máme v našich radoch nejakých „trémistov“?

„Trémisti sa určite nájdú aj v radoch našich paralympionikov. Ale až na výnimky ide o skúsených športovcov, ktorí majú svoje recepty, ako trému prekonať. Vo výprave však bude psychológ a mentálny kouč Peter Kuračka, s ktorým dlhé roky spolupracujeme.“

V ktorých športoch bude mať Slovensko svoje zastúpenie?

V paraatletike, boccii, paracyklistike, paralukostreľbe, paraplávaní, parastolnom tenise, parastreľbe a tenise na vozíku. Najpočetnejšie zastúpenie – až sedem športovcov – budeme mať v boccii, čo je tiež potvrdením obrovského progresu slovenských reprezentantov v tomto športe. Roky sme v ňom čakali na prvú medailu a v Riu 2016 z toho bola hneď zlatá v súťaži párov BC4. Druhé najvyššie obsadenie bude mať parastolný tenis, kde sa kvalifikovalo päť športovcov.“

Aké sú očakávania SPV, pokiaľ ide o cenné kovy?

„V Riu 2016 sme získali 11 medailí, z toho 5 zlatých. Prognózovať, koľko to bude v Tokiu, je veľmi ťažké, bolo by treba poznať aktuálnu formu najväčších súperov. Navyše v mnohých športoch je medaila o jedinom milimetri, stotine sekundy či jednej loptičke. V každom prípade však veríme, že parastrelkyňa Veronika Vadovičová a paracyklista Jozef Metelka, obaja už fenomény slovenského paralympijského športu, majú na to, aby zopakovali Rio 2016 – odtiaľ si odviezli po tri medaily, z toho dve zlaté. V paracyklistike máme okrem Metelku aj Patrika Kurila, čerstvého majstra sveta v cestných pretekoch z portugalského Estorilu. V parastreľbe sa môžu medailovo presadiť aj Radoslav Malenovský a Kristína Funková. Obaja sú majstrami sveta z roku 2018. Verím, že minimálne na medailu majú aj naši boccisti, ktorí budú v Tokiu obhajovať zlato. Ale šance na kovy majú určite aj paraatléti, paralukostrelci a určite by sme sa po pauze v Riu radi vrátili na medailové stupne aj v parastolnom tenise, ktorý bol dlhé roky naším najúspešnejším letným športom.“

Trojnásobná paralympijská šampiónka v parastrel'be Veronika Vadovičová

Zdroj: SPV

Účasť športovcov na takomto podujatí je nepochybne logisticky i finančne veľmi náročná operácia. Čo všetko predchádza samotnej ceste?

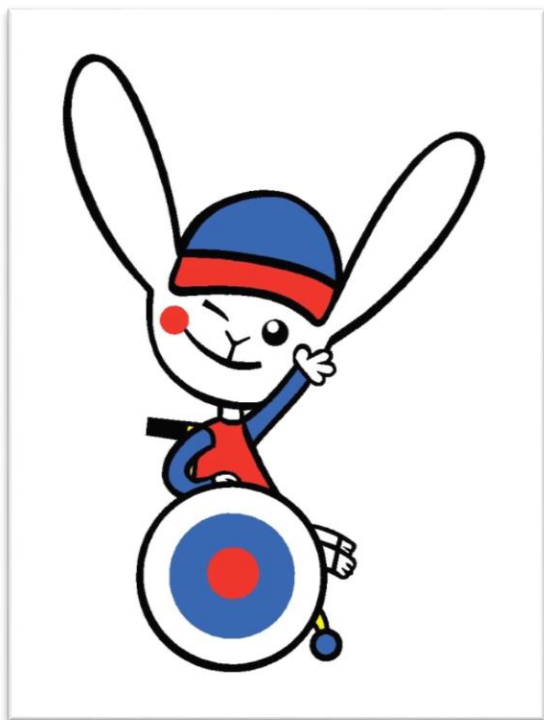
„Áno, paralympiáda je finančne veľmi náročná záležitosť, ktorá si vyžaduje dlhodobú komunikáciu so štátom, prostredníctvom rezortného Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Zároveň aj s našimi dlhoročnými partnermi, medzi ktorými je viacero známych a renomovaných spoločností, pretože pokrytie financií na samotnú prípravu iba zo štátnych zdrojov v takomto náročnom objeme je nemysliteľné. Ide navyše aj o náročný logistický projekt pri každej bežnej paralympiáde, nie ešte skomplikovaný pandemickou situáciou. Som preto veľmi rád, že sme to napokon zvládli a pre úspešnú účasť našich športovcov v Tokiu všetko včas pripravili.“

Všetci sme, pravdaže, zvedaví na to, kde bude mať naša výprava svoje sídlo, aké protipandemické opatrenia Japonci prijmú, či slovenská výprava bude mať slovenskú kuchyňu, alebo si dopraje zážitok v podobe tamojšieho kulinárskeho umenia, ale i na to, ako budú naši športovci tráviť voľný čas, či sa nájde príležitosť na prehliadku Tokia a ďalších miest alebo budú musieť ostať v „bubline“. Môžete našu zvedavosť ukojiť?

„Takže postupne. Sídлом našej výpravy bude tradične paralympijská dedina. V tej tokijskej bude sústredených asi 90 percent športovcov. Iba paracyklisti budú bývať v inej, kúsok od známej hory Fudži. Čo sa týka pandemických opatrení, boli sme nútení zaradiť do výpravy dvoch COVID manažérov, ktorých čakajú náročné úlohy, nakoľko práve oni budú mať na starosti komunikáciu s organizátorom a miestnymi zdravotníckymi inštitúciami a budú dozerať vo výprave na dodržiavanie všetkých opatrení. A tie sú veľmi prísne. Vlastného kuchára na PH nikdy nemáme a nebude to inak ani v Tokiu. Budeme sa stravovať v paralympijskej dedine, rovnako ako športovci z celého sveta. Čas na prehliadku Tokia nebude, nakoľko podľa prísnych pravidiel čaká športovcov viac-menej pohyb v trojuholníku dedina – tréning – súťaž. Navyše po skončení súťaže musia do 48 hodín územie Japonska opustiť.“

Kedy slovenská výprava odlieta?

„Výprava odlieta na viacero etáp, prvá už v polovici augusta. Vracat' sa tiež nebudeme naraz, pretože, ako som už spomínal, športovci a ich minitímy musia opustiť dejisko do 48 hodín po súťaži.“

Maskot Toki

Zdroj: SPV

Pripravujú sa pred odletom výpravy aj nejaké promo aktivity?

„Vždy pred paralympijskými hrami organizujeme viacero sprievodných akcií. Tohto roku sme sa museli obmedziť na uvedenie maskota a oblečenia výpravy, ktoré sa konalo 15. júla na pôde generálneho partnera Slovenského paralympijského tímu Tokio 2020 SPP, a s.. Už vlni v auguste sme takto uviedli do života poštovú známku PH Tokio, hoci už bolo jasné, že hry sa posunú o rok. Ale zrejme aj to prispelo k tomu, že známka sa okamžite stala zberateľskou raritou.“

Poštová známka PH Tokio 2021

Zdroj: SPV

Každá olympiáda i paralympiáda sa začína slávnostným ceremoniálom, ktorého súčasťou je aj slávnostný nástup športovcov. Kto bude v Tokiu slovenským vlajkonosičom?

„Tentokrát budeme mať vlajkonosičku – bude ňou trojnásobná paralympijská víťazka v parastreľbe Veronika Vadovičová.“

Ďalšou tradíciou býva skladanie olympijského sľubu. Kto sa zhostil tejto čestnej a zaväzujúcej úlohy?

„Slávnostný sľub u hlavy štátu už máme za sebou. Konal sa 14. júla spoločne s olympionikmi. Za paralympionikov skladal sľub parastrelec Radoslav Malenovský spolu s olympijskou gymnastkou Barborou Mokošovou.“

Ján Riapoš počas sľubu u pani prezidentky

Zdroj: SPV

Akú účasť fanúšikov očakávate priamo na športoviskách, lepšie povedané, aké počty sú povolené?

„Organizátor najskôr zakázal účasť zahraničných divákov, takže do Tokia sa dostanú iba akreditované osoby. Pôvodne bol povolený limit 10 tisíc domácich fanúšikov, ale už aj ten medzitým padol a olympiáda sa koná bez divákov. Nepredpokladám, že by sa to pred PH zmenilo.“

Neobávali ste sa, že by sa na poslednú chvíľu mohlo podujatie úplne zrušiť, resp. opäť odložiť?

„Napriek ťažkej situácii som veril, že sa hry napokon uskutočnia. Japonci investovali do tohto projektu obrovské množstvo finančných prostriedkov a jasne deklarovali, že

hier sa v lete 2021 dočkáme. Otázkou bolo iba to, v akom formáte a s akými rozsiahlymi reštrikciami.“

Zimná paralympiáda v Pjongčangu aj vďaka vynikajúcim výsledkom slovenských lyžiarov vzbudila mimoriadny záujem. Ako bude spravodajsky pokryté letné účinkovanie slovenských športovcov? Kde budeme môcť súťaž sledovať?

„Pripravujeme viacero možností, aby aj ľudia doma mohli sledovať paralympiádu z Tokia. V prvom rade prostredníctvom verejnoprávnej RTVS, ktorá bude mať v Tokiu svoj štáb a pripravuje aj niekoľko priamych prenosov. Podarilo sa nám dohodnúť aj s TA3, ktorá tiež vyše svojich redaktorov a bude sa venovať PH v oveľa väčšom rozsahu ako v predošlých rokoch. A v neposlednom rade je tu naša vlastná internetová televízia SPV.TV, kde pripravujeme množstvo zaujímavostí vrátane každodenného štúdia. Výsledky a články o našom pôsobení v Tokiu nájdú naši fanúšikovia na stránke www.paralympoic.sk, na Facebooku a Instagrame SPV.“

Veľké športové podujatia bývajú spracovávané aj knižne. Môžeme očakávať podobné výstupy aj z Tokijskej paralympiády?

„Každá doterajšia účasť slovenských paralympionikov na PH či ZPH bola zachytená v jedinečnej knižnej publikácii, ktorá zachytila všetky najdôležitejšie momenty. A nebude chýbať ani po Tokiu, dokonca veľmi skoro po skončení hier.“

Paralympiáda je veľkou športovou i organizačnou výzvou. Pevne veríme, že aj napriek všadeprítomnej pandémie sa ju podarí úspešne zrealizovať a že bude dôstojnou oslavou športu a naplnením myšlienok olympijského ducha, a to aj vďaka slovenským športovcom i organizátorom zo SPV. Všetci silno držíme palce!

Peter Halada

Zo života organizácií

Belasý motýľ opäť máva krídlami

Vyjadruje túžbu po nezávislom pohybe, zároveň poukazuje na krehkosť životov. Ľuďom s nervovo-svalovými ochoreniami síce osud dal do vienka slabé svaly, ale na vôli, túžbe po slobodnom pohybe, štúdiu, práci a rodine nešetril. Aby bolo splnenie týchto snov o čosi jednoduchšie, Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR pripravila už 21. ročník verejnej zbierky s názvom Belasý motýľ. A hoci sa COVID-19 v máji trošičku utiahol, s bezpečnosťou organizátorov i dobrovoľníkov nehodno riskovať, preto sa ani tento rok slovenské mestá a obce nehemžili belasými tričkami či prenosnými pokladničkami a zbierkovalo sa v on-line priestore.

Prvý ročník hudobno-diskusného podujatia pod názvom Večer s Belasým motýľom, počas ktorého sa moderátorka Katarína „Becca“ Balážiová pohovárala so zaujímavými hosťami a ktorého program obohatili Spoko zo Smola a Hrušky a Mirka Miškechová, je už za nami, individuálne jazdy motorkárov s heslom Silné motory podporili slabé svaly, celoslovenský šachový Turnaj Belasého motýľa tiež. Vo štvrtok 22. júla dorazil do cieľa aj Viktor Porubský. Na pamiatku svojho otca, ktorý mal amyotrofickú laterálnu sklerózu, sa rozhodol pešo zdolať najdlhšiu turistickú magistrálu na Slovensku – Cestu hrdinov SNP v dĺžke 770 km.

Prezradte nám, aká príprava tejto ceste predchádzala?

„Fyzicky som sa pripravoval v rámci svojich časových možností, väčšinou to boli jednodňové 12-, 15- až 30-kilometrové túry cez víkendy, všetko v okolí Košíc, kde žijem. Na chrbte som už nosil rucksak, aby som si naň zvykal, záťaž som postupne zvyšoval a ku koncu som chodieval s dvoma 5-litrovými fľašami vody. Takýchto túr som ale nemal veľa, možno 4 – 5. A psychicky som sa v podstate nijako zvlášť nepripravoval. Samozrejme, občas mi behali hlavou myšlienky typu „čo keď“, potom, pravdaže, čo jedlo, voda a spánok, ale zakaždým to odplavila vlna toho predtúrového entuziazmu a istoty, že sa to určite nejako vyrieši.“

Prvé spoločné kilometre na Ceste hrdinov

Zdroj: Facebook Hilti

Na svoju púť ste v tričku Chodím pre Belasý motýľ vykročili 25. júna z Devína. Viem, že prvú hodinku s Vami prešla Adela Vinczeová a zástupcovia OMD v SR. Kto okrem nich sa s Vašou ideou počas tých kilometrov na stredné Slovensko stotožnil natoľko, že sa k Vám aspoň na kúsok pridal?

„Po prvých metroch s Adelou, členmi OMD v SR a mojimi kolegami sa ku mne pridal kolega na poldňovú etapu, druhý deň som kráčal s bratom, ktorý žije v Bratislave, potom sa brat s priateľkou dokonca pripojili na dva dni a šli sme spolu od Trenčianskych Teplíc po Čičmany. Časť so mnou absolvovala moja priateľka, časť jeden kolega, časť pár známych. Boli to prevažne jednodňovky, teda asi tých 30 km, väčšina z nich k večeru zhodnotila, že to na jeden deň bohato stačí. Ale teda musím povedať, že v prvej polovici, teda od Devína po začiatok Nízkych Tatier, som mal spoločnosť častejšie.“

Ako na túto Vašu aktivitu reagovali ľudia – pri bezprostrednom stretnutí, ale i na Facebooku, kde ste uverejňovali úryvky zo svojho cestovného denníka?

„Stretol som veľmi veľa super ľudí, hlavne ďalších SNP-čkárov, ale aj iných turistov. Pri osobných stretnutiach reagoval každý s obdivom a prekvapením, na sociálnych sieťach to bola obrovská energia – každý deň mi písali ľudia, ktorí moju strastiplnú cestu sledovali a chceli vedieť, ako som na tom. Naozaj to bolo pre mňa veľmi povzbudzujúce a príjemné. Dokonca sa mi ozvali spolužiaci z detstva, ľudia, s ktorými som dlho nemal kontakt, ale i úplne cudzí ľudia, ktorí mi vyjadrili podporu a dodali sily.“

Počas tých dvadsiatich ôsmich dní svojej pešej túry ste pre Belasý motýľ aj zbierkovali?

„Počas túry som, samozrejme, robil osvetu o OMD v SR, hovoril som aj o tom, prečo som sa vlastne na túto cestu vydal. Každého, s kým som prehodil čo i len pár slov, som obdaroval malým odznakom OMD v SR, každý mojej misii porozumel a stotožnil sa s ňou. Boli prípady, keď ľudia začali vyberať drobné, ale pravdupovediac, neprijal som ich. Jednak preto, že som pri sebe nechcel nosiť veľa peňazí, jednak preto, že som ich chcel povzbudiť k príspevku formou SMS alebo darom na účet, nech je to transparentné. Zatiaľ neviem, aký finančný efekt táto moja túra mala, ale aj keby nikto nič nevyčísľoval, minimálne sociálny efekt to rozhodne malo a verím, že takáto osвета bola účinná. Za túto skúsenosť som veľmi vďačný a som rád, že to vyšlo tak, ako to vyšlo.“

S heslom Silné motory podporili slabé svaly

Zdroj: www.belasymotyl.sk

Prispieť na jeden dych

„Čo všetko viete spraviť na jeden dych? Potopiť sa do hĺbky 15 metrov, vypiť pol litra vody, skočiť cez potok, uvoľniť svaly krčnej chrbtice a... prispieť. Pomôžte ľuďom s nervovo-svalovými ochoreniami dýchať,“ takouto výzvou odštartoval on-line zbierku v novom spote Juraj Šoko Tabaček, ktorý sa tento rok stal jej ambasádorom. Ľuď s nervovo-svalovými ochoreniami môžete podporiť prostredníctvom darcovskej SMS v tvare DMS MOTYL na číslo 877 v hodnote 2 € alebo [on-line](#) až do 31. decembra 2021.

Špecifickosť a výnimočnosť VZ Belasý motýľ spočíva v tom, že ju organizujú priamo ľudia s nervovo-svalovými ochoreniami. Získané príspevky sú určené na dofinancovanie vysokých doplatkov životne dôležitých pomôcok, ktoré sú štátom a zdravotnými poisťovňami preplácané len čiastočne, niektoré dokonca vôbec nie. Ide najmä o elektrické a mechanické vozíky a ich individuálne úpravy, antidekubitné sedačky a matrace, zdvíhaky, alternatívne ovládania počítača, príslušenstvo k dýchacím prístrojom, odsávačky hlienov, centrály elektrickej energie, náklady za opravy pomôcok a ďalšie špecifické výdavky.

Dušana Blašková a Peter Halada

Predstavujeme

Každý by mal v živote dostať šancu

Na počiatku bola idea bábkoherečky a režisérky Viery Dubačovej vytvoriť predstavenie so seniormi, ale osud to zariadil inak. Náhodou kráčala okolo DSS, jednoducho vošla dovnútra a dohodla sa na... vlastne na experimente. Na tom, že spolu pripravila jedno jediné divadelné predstavenie. Počas skúšania hry O Popolvárovi ako ho nepoznáte si však s hercami vytvorila taký silný vzťah, že ostať pri jednom jedinom spoločnom diele nešlo. Založila preto občianske združenie, a tým i prvé a dosiaľ jediné mestské komunitné divadlo v strednej a východnej Európe v ktorom hrajú ľudia s mentálnym postihnutím.

Ľudia okolo Divadla z Pasáže, dnes Mestského divadla – Divadla z Pasáže, v Banskej Bystrici chceli pracovať inak. Ale s ľuďmi s mentálnym postihnutím sa stretávali len ako s divákmi, z „múdrych“ kníh vyčítali čosi o večných deťoch, odňatej svojprávnosti a uplatnení v lepšom prípade v manuálnej práci, väčšinou však o živote v DSS-ke. Spôsob a metódy práce s možno trochu netypickými hercami teda krok po kroku začali hľadať a objavovať sami. Svojim novým kolegom pomohli rozšíriť si všeobecný prehľad, umožnili rozvíjať zručnosti naše každodenné, a keď zistili, že to majú v malíčku (alebo aspoň v ruke), pustili sa do transformácie vzdelávania a dnes sa z 90 % zameriavajú na zdokonaľovanie hereckého umenia.

„Oslovili sme množstvo externých lektorov, profesionálov vo svojom odbore. Hodiny herectva teda vedie herečka, hodiny hudby hudobník, pohybu tanečníčka, javiskovej reči herec s bohatými skúsenosťami,“ zasvätila ma do činnosti Denného centra, ktoré je popri samotnom divadle a podporovanom bývaní jednou z troch organizačných zložiek občianskeho združenia/neziskovej organizácie, umelecká riaditeľka divadla Eva Ogurčáková. Keď neskúsime ani nehráme divadelné predstavenie, majú naši hereckí kolegovia tieto lekcie každý deň od pondelka do piatka. Pravdaže, nesedia v laviciach, nie sú skúšaní a neodpovedajú na teoretické otázky, uprednostnili sme taký workshopový, interaktívny spôsob. Keď ale skúsime nové predstavenie, náš deň vyzerá inak, hoci kávový rituál musí byť aj tak, premiéra-nepremiéra,“ dodáva s úsmevom. „Ja vždy hovorím, že my sme ukecané divadlo, pretože sa o každej novej

téme veľmi veľa rozprávame. Nezáleží na tom, či sme si na inšpiráciu zobrali nejaké dielo, ktoré už niekto napísal, alebo sa tvorí autorská inscenácia. Vždy tú tému s hercami preberáme zhora-zdola, snažíme sa z nich vytiahnuť maximum názorov a postojov, čo vlastne potom tvorí základ toho predstavenia. Ideálne je, keď nový kus skúsime tak tri mesiace, spočiatku len predpoludním, s blížiacim sa termínom premiéry pristupujeme k dvojfázovým skúškam. Vtedy vlastne vzdelávanie nefunguje, všetku energiu investujeme do skúšania.“

Michaela Ďuricová, Lucia Krajčiová, Ján Kinčeš, Veronika Lačná, Michal Daniš a Miriam Kujanová v inscenácii Norma

Zdroj: Mestské divadlo – Divadlo z Pasáže

Keď je hľadisko ešte prázdne

Eva Ogurčáková má istým spôsobom na starosti aj dramaturgiu. To ona chodí na rôzne divadelné predstavenia a obzerá sa po tých, ktorí by sa svojím umeleckým jazykom v Mestskom divadle – Divadle z Pasáže dohovorili. Tematickou i žánrovou rôznorodosťou sa usiluje osloviť čo najširšiu škálu divákov – od škôlkarov až po

seniorov, od rozprávok, vážnych i veselých hier až po hry autorské. Z tejto kategórie bolo aj ostatné predstavenie. Choreografka Kristína Chmelíková ho spolu s hercami tvorila výsostne z tém, ktoré s nimi počas skúšobného procesu otvárala. Tentokrát ale bolo úlohou hercov svoje videnie a cítenie pretaviť do pohybu. Duša divadla a jeho hercov sa, pochopiteľne, odzrkadlí v každom predstavení. Aj keď pracujú s hotovým textom, vždy ho viac či menej upravujú, aby ladil s tým, čo chcú svetu povedať. Takto napr. vytvorili hru Posolstvo z inej planéty, ktorá je voľne inšpirovaná motívmi rozprávky Hermanna Hesseho.

„Aj inscenáciu Čakanie na GOdoTA sme si trochu prispôbili, napriek tomu tam bolo neuveriteľné množstvo, navyše náročných textov, ale naši herci to zvládli bravúrne,“ spomína Eva Ogurčáková. „Pokiaľ ide o učenie textov, je to veľmi individuálne – niekto ho dokáže absorbovať viac, niekto menej, jeden sa texty učí doma a na skúšku prichádza pripravený, druhému pomáhame my tým, že mu ich predčítavame a učíme sa ich spolu s ním.“

Michal Daniš a Eva Ogurčáková

Zdroj: Mestské divadlo – Divadlo z Pasáže

Česť, prestíž, ale aj nekonečná drina

Mestské divadlo – Divadlo z Pasáže má v súčasnosti stály súbor, pozostávajúci z trinástich hercov. Ak ste vzhliadli predstavenie, kde účinkovali ľudia bez mentálneho postihnutia, bola to výnimka – režisér potreboval viac postáv a interné kapacity jednoducho nestačili. Na prijímanie nových členov tu nezasadá žiadna komisia, nik nemusí zahrať radiátor ani nič podobné. Namiesto konkurzov sa jednoducho dá do pléna ponuka, pravdaže v prípade, ak sa nejaké miesto herca či herečky uvoľní. Každý záujemca má skúšobné obdobie v rozpätí od troch do dvanástich mesiacov, v závislosti od jeho individuálnych možností a schopností. Za ten čas zažije všetko – vzdelávanie, skúšanie inscenácie, hranie divadelných predstavení, neraz aj zájazd, takže ochutná naozaj zo všetkého, čo je v ponuke.

„Keď toto všetko absolvuje a keď aj my vidíme, že zapadá do nášho kolektívu, sadneme si s ním a pohovárime sa o tom, či o miesto u nás má záujem. Už sa nám stalo, že to ľudia odmietli, uvedomili si, že to nie je pre nich, že prácu na sebe a takýmto tempom nezvládnu a že sa v tom nenašli. Vždy je to o vzájomnej dohode, o vzájomnom súlade,“ pokračuje Eva Ogurčáková. „My našich hercov učíme niest' za svoje rozhodnutia a činy zodpovednosť. Napriek tomu, že sú to všetko dospelí ľudia, neraz sa s tým stretávajú prvýkrát, ako keby im doteraz nik tú šancu nedal, ako keby im ich okolie nedovoľovalo dospieť, nestavalo pred nich výzvy, neumožnilo im získavať nové skúsenosti, prekonávať sa. Často sa to schováva za bezpečie, ale ja si myslím, že je to len vytváranie bubliny. Ak chceme, aby mohli byť skutočne prijímaní ako prirodzená súčasť života, nemôžu byť z neho vylúčení len preto, aby nespravili chybu, aby sa niečo nestalo. Keď sme my boli deťmi a mamička nás s lístkom poslala do obchodu, koľkokrát sa stalo, že sme kúpili čosi celkom iné a museli sme sa vracat'? Ale tú šancu sme dostali.“

Herci Mestského divadla – Divadla z Pasáže sú pripravovaní aj na to, že keď raz predstavenie začne, je to len a len na nich. Nik do toho nijako nezasahuje, ak sa niečo nečakané stane, alebo niekto dostane okno, musia to zvládnuť sami, v tom momente a priamo na javisku. V hereckom súbore sa ale nájde ne jeden schopný improvizátor, ktorý docielí, že divák si chybičku vôbec nevšimne.

Ako si želáte s Miriam Kujanovou, Michaelou Ďuricovou a Jánom Kinčešom

Zdroj: Mestské divadlo – Divadlo z Pasáže

Divadelný zážitok napriek divadelným prázdninám

Počas letných mesiacov máte možnosť vychutnať si 4 online predstavenia banskobystričského súboru. Dve nedele budú s hrou Kde je metla? a Na paši patriť deťom, dve stredy dospelým divákovi. Z aktuálneho repertoára je pripravená Norma v réžii Moniky Kováčovej a archívny kus 3 x A. Inscenácie sú k dispozícii vždy v deň premietania od 6:00 do 22:00, lístky si môžete kúpiť prostredníctvom [internetovej stránky divadla](#). September je už teraz preplnený takmer po okraj vrátane účasti na dvoch významných divadelných festivaloch: Na prehliadke toho najlepšieho za divadelnú sezónu na Slovensku Dotyky a spojenia a na medzinárodnom festivale nových foriem kabaretného divadla a pouličného umenia Ampliόν v Banskej Štiavnici.

Túžite po hereckej kariére? Máte jedinečnú príležitosť!

Umelecký súbor Mestského divadla – Divadla z Pasáže má momentálne 13 hercov a jedno voľné miesto. Ponuka platí pre muža s mentálnym postihnutím, vo veku 21 – 30 rokov a bydliska – nezisková organizácia zabezpečí ubytovanie v podporovanom bývaní, ktoré je jej súčasťou.

Dušana Blašková

Z pavlače

Vidieť rukami a ušami alebo Hlavné mesto z 3D tlačiarne

Jeden z bodov bohatého programu Bratislavských mestských dní bol špeciálne šitý podľa mier a vkusu ľudí so zrakovým postihnutím. Vďaka neziskovej organizácii Trnka a Bratislavskej organizácii cestovného ruchu krásli od júna tohto roka jednu zo stien Turistického informačného centra (TIC) haptická mapa, ktorá ponúkne pohľad na mesto, domácim i turistom odhalí polohu historických pamiatok, názvy ulíc prezradí prostredníctvom štítkov v Braillovom písme. Dvanásť dominánt, na ktoré tu zvedavec naďabí, si detailne môže prezrieť na troch hovoriacich dotykových kockách. Na štyroch z ich šiestich plôch sa nachádzajú akoby tvrdé reliéfne, 3D tlačou zhotovené fotografie Bratislavského hradu, Dómu sv. Martina, Michalskej brány, Grasalkovičovho, Mirbachovho i Primaciálneho paláca, Starej radnice, kláštora Klarisiek, Modrého kostolíka, budovy SND, Reduty a jedinej bratislavskej synagógy. Čo jednotlivé platne zobrazujú, vysvetlia nahrávky, ktorých sprievodný text pripravila Ildikó Gúziková a ktoré načítali známi slovenskí herci a moderátori, napr. Adela Vinczeová s manželom Viktorom, herečka Katka Brychtová, moderátorka a niekdajšia hlásateľka Alena Heribanová, Ivan „Tuli“ Vojtek, Ján Gallovič, Diana Mórová či Peter Kočiš. Texty majú dve roviny: prvá sa zameriava na opis objektu, teda na to, čo vidiaci vníma zrakom a opisom posúva ruky nevidiaceho po reliéfnej platni; druhá poskytuje faktografické údaje a historické informácie (napr. kto a kedy danú budovu postavil, na čo slúžila pôvodne a na čo sa využíva dnes), ale prináša aj rôzne iné zaujímavosti. Kocka sa vám na požiadanie prihovorí po anglicky, nemecky, taliansky, maďarsky a francúzsky kedykoľvek počas otváracích hodín Turistického informačného centra na Klobučnickej 2 v Bratislave. Objednávať sa nie je potrebné.

(red.)

Košice ponúkajú inkluzívne filmové premietania

[Kino Úsmev](#) sa dlhodobo venuje sprístupňovaniu filmového umenia rôznym skupinám publika: v roku 2016 začalo s formátom BABY friendly (dopoludňajšie premietania pre

rodičov s malými deťmi, so stlmeným zvukom, zapálenými svetlami), v roku 2019 sa vďaka podpore Active Citizens Fund Slovakia rozšírila ponuka o AUTISM friendly premietania (prispôsobené ľuďom s autizmom) a DEMENTIA friendly premietania (prispôsobené seniorom s kognitívnymi poruchami), z nórskeho finančného mechanizmu – grantov EHP a Nórska sa podarilo získať podporu na rozšírenie špeciálnych programov o premietania pre nevidiacich a nepočujúcich, dokonca na technické riešenia pre tieto skupiny.

V dňoch 15. – 18. júla sa Kino Úsmev rozhodlo dobehnúť zameškané a pripravilo štvordňový Inkluzívny filmový festival Košice, ktorého cieľom bolo sprístupniť kultúru čo najväčšiemu počtu znevýhodnených skupín: ľuďom so zrakovým, sluchovým i telesným postihnutím, osobám s autizmom, sociálne vylúčeným komunitám, seniorom. Aby si premietania a sprievodný program mohli vychutnať spolu s ostatnými návštevníkmi, organizátori zaradili zopár filmov s audiokomentárom a titulkami, niektoré produkcie sa odohrali na miestach s bezbariérovým vstupom, napr. na Hlavnej ulici, v Amfiku alebo v Záhradnom kine.

Festival otvoril veľkolepý 40-členný zbor Deviatka khere Chave z Luníka IX (ak ste ešte nemali tú česť, odporúčame sledovať ďalšiu sériu Československo má talent), nasledovalo 13 filmových titulov (medzi iným aj britský dokument o živote ľudí s autizmom A preto skáčem), 2 koncerty (vrátane vystúpenia nevidiacich hudobníkov Marca Orosa a Petra Tomiho s názvom Koncert v tme), divadelné predstavenie, 2 diskusie (zamestnávanie zraniteľných skupín a otvorená kultúra), 2 zážitkové hry (jedna umožnila vyskúšať si únik z generačnej chudoby, druhá zažiť realitu života s telesným postihnutím) a výstava obrazov ľudí so zdravotným postihnutím s názvom BRUT.TO.

(red.)

Už po 12. raz sa hľadá držiteľ titulu Prístupné mesto

Poznáte mesto z krajiny EÚ s viac ako 50 tisíc obyvateľmi, ktoré vyniká svojimi inovatívnymi a pokrokovými aktivitami a stratégiami v oblasti debarierizácie? Mesto, ktoré si za vynakladané úsilie a dosahované výsledky zaslúži oficiálne uznanie? Európska komisia a Európske fórum zdravotného postihnutia (EDF) ponúkajú príležitosť uchádzať sa o prestížne ocenenie Prístupné mesto 2022 (Access City Award 2022). Na tých, ktorí obsadia prvé tri priečky, čaká finančná odmena (deje sa tak od súťaže na rok 2020), záujemcovia sa však opäť môžu uchádzať aj o špeciálne uznanie – keďže rok 2021 je Európskym rokom železníc, porotcovia ho udelia mestu, ktoré vynakladá mimoriadne úsilie na sprístupnenie svojich železničných staníc.

Viac ako 80 miliónov obyvateľov EÚ má nejaký typ zdravotného postihnutia, jej obyvateľstvo starne, Európa je mestské spoločenstvo, kde štyria z piatich obyvateľov žijú v mestách. Aj to sú dôvody, prečo sa prostredníctvom Access City Award každoročne oceňuje úsilie miest zamerané na zvyšovanie ich prístupnosti, podporuje sa rovný prístup k mestskému životu ľudí so zdravotným postihnutím a vytvára sa priestor na šírenie a výmenu praktických skúseností. V rámci súťaže sa hodnotí koherentnosť prístupu v štyroch kľúčových oblastiach bezbariérovosti, ktorými sú zastavané územie a verejné priestranstvá; doprava a súvisiaca infraštruktúra; informácie a komunikácia (vrátane informačných a komunikačných technológií) a občianska vybavenosť a verejné služby. Uchádzač musí poskytnúť nielen opis už realizovaných aktivít, opatrení a iniciatív, ale i tých, ktoré v rámci rozvoja mesta uskutočniť ešte len plánuje.

Všetky potrebné informácie, formuláre a pokyny nájdete na [oficiálnej stránke](#) EÚ venovanej súťaži. Prihlášky je možné podávať do 8. septembra 2021.

(red.)

Zrakové postihnutie a fenomén svetla. To sú témy fotografickej súťaže ÚNSS

S finančnou podporou Ministerstva kultúry SR vyhlasuje Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska už 17. ročník Cesty svetla. Zapojiť sa do nej môže každá fyzická osoba, amatérsky i profesionálny fotograf, so zrakovým postihnutím i bez neho, ktorý do 30. septembra na adresu cestasvetla@unss.sk pošle vyplnenú a vlastnoručne podpísanú prihlášku s minimálne jednou fotografiou. Posudzovať sa budú farebné i čiernobiele snímky, vyhotovené fotoaparátom i mobilom, diela zaslané v elektronickej forme a v dostatočnom rozlíšení (vhodnom na prípadnú tlač).

Súťaž sa vyhlasuje v troch kategóriách:

1. Zrakové postihnutie,
2. Fenomén svetla,
3. Mladý fotograf (súťažiaci, ktorí najneskôr 30. septembra t. r. dovŕšia vek 15 rokov.)

Do jednej súťažnej kategórie je možné prihlásiť maximálne štyri fotografie (celkovo teda dvanásť diel). V Prihláške nezabudnite vyznačiť počet prihlásených snímok a súťažnú kategóriu pre každú z nich. Minimálne trojčlenná odborná porota určí do 21. októbra tri najlepšie fotografie v každej zo súťažných kategórií (pozn. posudzovatelia majú právo niektorú z cien neudelieť a ich rozhodnutie je konečné), počet súťažiacich, zloženie poroty, výsledky súťaže a mená výhercov budú na stránke www.unss.sk zverejnené do 30. novembra. Pripomíname, že súťaž je bez vstupných poplatkov a že po skončení súťaže sa snímky autorom nevracajú. Po uzavretí aktuálneho ročníka bude naprieč Slovenskom realizovaných viacero výstav, s najlepšimi dielami tohto roku sa tak bude môcť oboznámiť aj široká verejnosť.

Podmienky fotografickej súťaže Cesta svetla 2021 ako i prihlášku nájdete na [stránke organizátora](#).

(red.)

Medzinárodný on-line prieskum aj o ľuďoch s postihnutím a autonómnych autách

Vývoj vo všetkých svetových automobilkách nasvedčuje tomu, že automatizácia dopravy nezadržateľne napreduje. Zrejme je naozaj len otázkou času, kedy sa autonómne vozidlá stanú prirodzenou súčasťou cestnej premávky. Autá teda už nebudú riadiť ľudia, ale počítače. Aký to bude mať vplyv na ľudí so zdravotným postihnutím, ešte presne nevieme, ale nepochybne by mnohých (bez ohľadu na zdravotné dispozície či vodičské schopnosti) lákalo prepravovať sa takýmto vozidlom – byť nezávislejší a samostatnejší.

Zmapovať potreby a očakávania ľudí so zdravotným postihnutím pri potenciálnom využívaní autonómnych áut je jedným z cieľov medzinárodného prieskumu v rámci projektu PAsCAL. On-line dotazník, ktorého spracovanie zabezpečuje univerzita v Mannoheime, je plne prístupný a možno ho vyplniť v jedenástich jazykových mutáciách [vrátane češtiny](#). Koncipovaný je do niekoľkých tematických okruhov, v celkovo dvadsiatich otázkach sa zisťujú emócie, myšlienkové pochody, osobné preferencie a aktuálna ekonomická, zdravotná a sociálna situácia respondentov pri možnom využívaní a dostupnosti autonómnych vozidiel. Jedna časť dotazníka je určená výlučne zrakovému postihnutiu.

Vyplnenie dotazníka je príležitosťou pomôcť relevantným inštitúciám nastaviť parametre „dopravy budúcnosti“ čo najefektívnejšie. Zohľadnenie technických, ekonomických a legislatívnych parametrov používania autonómnych vozidiel je krokom k tomu, aby aj občania so zdravotným postihnutím či iným znevýhodnením mohli tieto dopravné prostriedky využívať plnohodnotne. Aj týmto spôsobom by mohli zvýšiť svoju mobilitu a zvýšiť životnú perspektívu.

Projekt PAsCAL financuje Európska komisia z programu EÚ pre výskum a inovácie „Horizont 2020“, jedným z partnerov je aj Európska únia nevidiacich (EBU).

(red.)

Touch&Speech uspela v grantovej výzve Googlu.

Ružomerská nezisková organizácia Touch&Speech sa už deväť rokov zaoberá vývojom inovatívnych kompenzačných pomôcok pre nevidiacich a slabozrakých. Jej vlajkovou loďou je set aplikácií Corvus, ktorý ozvučuje dotykové smartfóny na platforme Android. V týchto dňoch zaznamenala Touch&Speech so svojím softvérovým riešením nevídaný úspech, keď v medzinárodnej konkurencii cca osemsto projektov z jedenástich krajín uspela v rámci grantovej výzvy Google.org Impact Challenge pre región strednej a východnej Európy. Úspech je to o to cennejší, že ružomerský projekt uspel ako jediný za Slovensko. Nosným cieľom grantovej výzvy bola snaha Googlu podporiť oblasť vývoja takých riešení, ktoré vyrovnávajú rozdiely v digitálnych zručnostiach a ekonomicky podporia región s dôrazom na začlenenie znevýhodnených skupín. Softvérový gigant vyčlenil na naplnenie tohto cieľa pre trinásť úspešných projektov sumu 2 milióny eur. Čo tento úspech slovenských vývojárov z Touch&Speech bude znamenať naznačil pre Mosty inklúzie Roman Martinovič, riaditeľ neziskovej organizácie Touch&Speech:

„Je to pre nás obrovská výzva. Pomôže nám naplniť dlhodobé plány, ktoré s Corvusom máme. Chceme vytvoriť sieť na prepojenie ľudí so zrakovým postihnutím navzájom, ale aj nevidiacich s ich rodinnými príslušníkmi či asistentmi. Používatelia Corvusu tak získajú nielen dobre prístupný telefón, ale i multifunkčného asistenta, ktorý im pomôže aj s činnosťami v bežnom živote, a to aj v situáciách, keď nie sme fyzicky spolu. Chceme tiež viac používať umelú inteligenciu, ktorá pomôže napríklad pri rozpoznávaní textu z papierovej predlohy, alebo pri ešte jednoduchšom ovládaní smartfónu bez zraku. Z Corvusu chceme zároveň urobiť aj vzdelávací nástroj, vďaka ktorému si jeho používatelia budú môcť rozvíjať predstavivosť, orientáciu v priestore či matematické myslenie.“

(red.)

Legislatívne aktivity

Úhrada doplatkov za lieky zdravotnými poisťovňami

Schválením vládneho návrhu novely zákona č. 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia dochádza od 1. apríla 2021, resp. od 1. januára 2022 ku zmene limitu spoluúčasti vybraných skupín poistencov na úhrade doplatkov za lieky, zdravotnícke pomôcky a dietetické potraviny. Aké konkrétne zmeny nás čakajú?

Od 1. apríla 2021 je pre všetky deti, ktoré nedovŕšili vek 6 rokov, stanovený limit spoluúčasti vo výške 0 €. Od 1. januára 2022 bude limit spoluúčasti vo výške 0 € platiť aj pre držiteľov preukazu fyzickej osoby s ŤZP a pre poberateľov invalidného, starobného a predčasného starobného dôchodku, pokiaľ súčet ich príjmov zo zárobkovej činnosti a suma poberaného dôchodku v príslušnom kvartáli neprevýši sumu 180 % priemernej mzdy v hospodárstve SR.

Limit spoluúčasti

Limit spoluúčasti, ak ďalej nie je uvedené inak, vo výške:

1. 12 € sa vzťahuje na poistenca, ktorý je k prvému dňu kalendárneho štvrťroka:
 - a. držiteľom preukazu fyzickej osoby s ŤZP alebo preukazu fyzickej osoby s ŤZP so sprievodcom,
 - b. poberateľom invalidného dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku
 - c. alebo invalidný a nevznikol mu nárok na invalidný dôchodok.
2. 30 € sa vzťahuje na poistenca, ktorý k prvému dňu kalendárneho štvrťroka:
 - a. je poberateľom starobného dôchodku, dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov vo veku

ustanovenom na vznik nároku na starobný dôchodok, dôchodku z iného členského štátu EÚ, Nórska, Lichtenštajnska, Islandu, Švajčiarska, ak nie je poistený v tomto štáte, nie je poberateľom dôchodku z tretieho štátu alebo

- b. dovŕšil dôchodkový vek a nevznikol mu nárok na starobný dôchodok,
- c. je poberateľom predčasného dôchodku a nevznikol mu nárok na starobný dôchodok.

Na koho a odkedy sa stanovený limit vzťahuje

Od 1. apríla 2021 sa na poistenca, ktorý k prvému dňu kalendárneho štvrtroka nedovŕšil šesť rokov veku, vzťahuje limit spoluúčasti vo výške 0 €.

Od 1. januára 2022 sa limit spoluúčasti vo výške 0 € vzťahuje aj na:

1. poistenca, ktorého celkový príjem v príslušnom kvartáli nie je vyšší ako 180 % priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa posudzuje nárok poistenca na limit spoluúčasti a ktorý
2. je držiteľom preukazu fyzickej osoby s ŤZP alebo preukazu fyzickej osoby s ŤZP-S,
3. je poberateľom invalidného dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku alebo je invalidný a nevznikol mu nárok na invalidný dôchodok,
4. je poberateľom starobného dôchodku, dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov vo veku ustanovenom na vznik nároku na starobný dôchodok, dôchodku z iného členského štátu EÚ, Nórska, Lichtenštajnska, Islandu, Švajčiarska, ak nie je poistený v tomto štáte, nie je poberateľom dôchodku z tretieho štátu,
5. dovŕšil dôchodkový vek a nevznikol mu nárok na starobný dôchodok, alebo

6. je poberateľom predčasného starobného dôchodku a nevznikol mu nárok na starobný dôchodok.

Čo sa považuje za príjem

Všeobecne za príjem sa považuje príjem zo závislej činnosti, príjem zo samostatnej zárobkovej činnosti a suma poberaného starobného, predčasného starobného alebo invalidného dôchodku, prípadne suma poberaných iných dôchodkov uvedených vyššie. Údaje čerpá zdravotná poisťovňa z databáz sociálnej poisťovne a z vlastných databáz.

Zoznam poistencov s nárokom na limit spoluúčasti vo výške 0 €

Zdravotná poisťovňa sprístupňuje v elektronickej podobe poskytovateľovi lekárenskej starostlivosti zoznam poistencov, ktorí majú nárok na limit spoluúčasti vo výške 0 € a ktorí splnia podmienky zaradenia do zoznamu poistencov.

Do zoznamu poistencov zdravotná poisťovňa zaradí poistenca, ktorý je k prvému dňu kalendárneho štvrťroka poistencom, na ktorého sa vzťahuje limit spoluúčasti vo výške 0 € a nie je zamestnancom ani samostatne zárobkovo činnou osobou a jeho priznaný mesačný dôchodok nie je vyšší ako 60 % priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa zoznam poskytovateľovi lekárenskej starostlivosti sprístupňuje. Do zoznamu sa samozrejme nezaraďujú deti do veku 6 rokov.

Úhrada sumy doplatkov

Ak úhrnná výška úhrad poistenca za doplatky poistenca za lieky, zdravotnícke pomôcky a dietetické potraviny, na ktorého sa nevzťahuje limit spoluúčasti vo výške 0 €, prekročí v kalendárnom štvrťroku limit spoluúčasti, zdravotná poisťovňa poistencovi uhradí čiastku doplatkov, o ktorú je limit spoluúčasti prekročený.

Odlíšny je postup v prípade poistenca, na ktorého sa vzťahuje, resp. bude vzťahovať limit spoluúčasti vo výške 0 €, teda v prípade dieťaťa vo veku do 6 rokov, držiteľa preukazu fyzickej osoby s ŤZP a poberateľa starobného, predčasného starobného a invalidného dôchodku. Limit spoluúčasti vo výške 0 € sa uplatní priam pri výdaji lieku,

zdravotníckej pomôcky alebo dietetickej potraviny poistencovi a poistenec neuhrádza pri výdaji doplatok poskytovateľovi lekárenskej starostlivosti. Doplatky uhrádza poskytovateľovi lekárenskej starostlivosti príslušná zdravotná poisťovňa poistenca.

Určenie sumy úhrady doplatkov

Do úhrnnej výšky úhrad poistenca sa započítavajú doplatky poistenca za lieky, zdravotnícke pomôcky a dietetické potraviny čiastočne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia vo výške prepočítaného doplatku za najlacnejší náhradný liek, najlacnejšiu náhradnú zdravotnícku pomôcku a najlacnejšiu dietetickú potravinu.

Trochu zrozumiteľnejšie povedané, ak občan v lekárni doplatí za liek na základe lekárskeho predpisu napr. 5 €, pričom v zozname liekov existuje ekvivalentný liek s doplatkom len 2 €, do limitu spoluúčasti sa občanovi započítajú len 2 €.

Doplatky, ktoré prekročia stanovenú hranicu, uhrádza zdravotná poisťovňa priamo poistencovi, resp. poskytovateľovi lekárenskej starostlivosti, ako je uvedené vyššie.

Najlacnejší náhradný liek je liek s najnižším doplatkom poistenca prepočítaným na štandardnú dávku liečiva zaradený v zozname kategorizovaných liekov s obsahom rovnakého liečiva, s rovnakou cestou podania a s rovnakým množstvom liečiva v liekovej forme ako liek predpísaný na lekárskom predpise.

Najlacnejšia náhradná zdravotnícka pomôcka je zdravotnícka pomôcka s najnižším doplatkom poistenca prepočítaným na jednotkovú cenu zdravotníckej pomôcky zaradenej v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok v rovnakej podskupine zdravotníckych pomôcok ako zdravotnícka pomôcka predpísaná na lekárskom poukaze.

Najlacnejšia náhradná dietetická potravina je dietetická potravina s najnižším doplatkom poistenca prepočítaným na jednotkovú cenu dietetickej potraviny zaradenej v zozname kategorizovaných dietetických potravín v rovnakej podskupine dietetických potravín ako dietetická potravina predpísaná na lekárskom predpise.

Milan Měchura

Zmenila sa výška opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP

Dňom 1. júla 2021 nadobudlo účinnosť Opatrenie MPSVaR SR, ktorým sa sumy životného minima zvýšili o 1,5 percenta, a nariadenie vlády SR, ktorým sa ustanovuje výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a výška PP na opatrovanie.

K životnému minimu

Dňom 1. júla 2021 nadobudlo účinnosť Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 244/2021 Z.z. o úprave súm životného minima, v zmysle ktorého sa sumy životného minima stanovujú s platnosťou od uvedeného dátumu nasledovne:

1. 218,06 ,€ pre jednu plnoletú fyzickú osobu,
2. 152,12 € pre ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu,
3. 99,56 € pre nezaopatrené dieťa, resp. pre zaopatrené nepľnoleté dieťa.

K osobnej asistencii

Dňom 1. júla 2021 nadobudlo účinnosť Nariadenie vlády SR č. 255/2021 Z.z., ktorým sa ustanovuje výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a výška peňažného príspevku na opatrovanie.

Sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie sa od 1. júla 2021 zvyšuje na sumu 4,82 € za jednu hodinu osobnej asistencie.

K opatrovaniu

Od 1. júla 2021 sa peňažný príspevok na opatrovanie poskytuje fyzickej osobe v produktívnom veku vo výške 508,44 €, resp. 676,22 € bez ohľadu na to, či sa opatrovanej osobe poskytuje alebo neposkytuje ambulantná forma sociálnej služby napr. v dennom stacionári. To neplatí v prípade, ak fyzická osoba, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie, poberá niektorú z v zákone uvedených

dôchodkových dávok, znížené výšky peňažného príspevku na opatrovanie však v tabuľke neuvádzam.

Ako sú od 1. júla 2021 stanovené sumy opakovaných PP na kompenzáciu ŤZP

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výška PP od 1.7. 2021 v €
PP na osobnú asistenciu	4,82
PP na prepravu	111,26
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov	
1. na diétne stravovanie	
a) I. skupina chorôb	40,48
b) II. Skupina chorôb	20,24
c) III. skupina chorôb	12,15
2. súvisiace s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	20,24
3. súvisiace so zabezpečením prevádzky osobného motor. vozidla	36,42
4. súvisiace so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom	48,57
PP na opatrovanie – základné výšky	
1. FO v produktívnom veku	
a) opatruje 1 ŤZP	508,44
b) opatruje dve alebo viaceré ŤZP	676,22

2. FO poberá niektorú zo zákonom stanovených dôchodkových dávok	
a) opatruje 1 ŤZP	254,22
b) opatruje dve alebo viaceré ŤZP	338,11

Vysvetlivky:

PP: peňažný príspevok

FO: fyzická osoba

ŤZP: osoba s ťažkým zdravotným postihnutím

Záverom

Novelou zákona č. 447/2008 Z.z. o PP na kompenzáciu ŤZP sú od 1. júla 2018 sadzba za jednu hodinu osobnej asistencie a výšky PP na opatrovanie stanovené pevnou sumou, ich výška už nie je odvodzovaná od sumy životného minima, pričom k 1. júlu kalendárneho roka môže vláda SR ustanoviť nariadením novú výšku sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a nové výšky PP na opatrovanie.

Opakované PP na kompenzáciu sa vyplácajú mesačne pozadu, preto budú poberateľom vyplatené vo zvýšených sumách až v mesiaci august 2021.

Milan Měchura